

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Miloslava Výborného a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **Y. D.**, zastoupeného JUDr. Pavlem Sadílkem, advokátem se sídlem Stará cesta 425, Plasy, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 3. 2018, čj. OAM-44/LE-LE05-LE29-2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 4. 2018, čj. 60 Az 37/2018-21,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Úvod:

Žalobce požádal v řízení o žalobě u krajského soudu o ustanovení konkrétního zástupce z řad advokátů. Krajský soud žalobci ustanovil zástupcem jiného advokáta. Proti usnesení o ustanovení zástupce se žalobce bránil kasační stížností s odůvodněním, že krajský soud měl vyhovět jeho žádosti a ustanovit mu konkrétního advokáta, jehož požadoval.

Nejvyšší správní soud se musel zabývat oprávněností požadavku na ustanovení konkrétního zástupce.

I.

[1] Podanou žalobou se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí ze dne 28. 3. 2018, čj. OAM-44/LE-LE05-LE29-2018, jímž žalovaný rozhodl, že je žalobcova žádost o mezinárodní ochranu nepřípustná a řízení o ní se zastavuje. Žalobce též požádal krajský soud o ustanovení zástupce z řad advokátů, a to jmenovitě Mgr. Jindřicha Lechovského, advokáta se sídlem Šlejnická 1547/13, Praha 6. Návrh odůvodnil tím, že se uvedený advokát zabývá cizineckým a azylovým právem, podílí se na zajištění právní pomoci v zajišťovacích zařízeních pro cizince, s případem byl seznámen, žalobce v něj má důvěru a je proto schopen poskytnout žalobcovým právům účinnou ochranu.

[2] Krajský soud usnesením čj. 60 Az 37/2018-21 ustanovil zástupcem žalobce advokáta JUDr. Pavla Sadílka. Soud poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 7 As 342/2017-20 a rozsudek rozšířeného senátu čj. 7 Azs 24/2008-141. Dospěl k závěru, že návrhu žalobce na ustanovení zástupce Mgr. Lechovského nelze vyhovět, neboť veškeré žádosti o ustanovení zástupce osob zajištěných v zařízení pro zajištění cizinců (dále jen „ZZC“) se týkají pouze advokátů Mgr. Lechovského a Mgr. Ing. Backy, kteří působí ve stejné advokátní kanceláři. Stav, který by vedl k monopolizaci právních služeb v řízení o udělení mezinárodní ochrany poskytovaných pouze jednou advokátní kanceláří, není s ohledem na citovanou judikaturu ve prospěch žalobců. Krajský soud proto žalobci ustanovil zástupcem JUDr. Pavla Sadílka.

II.

[3] Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost. V ní uvedl, že advokát Mgr. Lechovský pravidelně dojíždí do ZZC Balková a je tak připraven mu poskytovat účelnou právní pomoc. Advokát byl rovněž s věcí seznámen, s ustanovením souhlasil a stěžovatel se tedy domnívá, že by mu byl schopen poskytnout právní pomoc efektivněji než ustanovený zástupce JUDr. Sadílek. Mgr. Lechovský již poskytl stěžovateli vícekrát bezplatné poradenství. K soudem tvrzené monopolizaci poskytování právních služeb pak nemůže dojít, neboť soudům nic nebrání, aby ustanovovaly různé advokáty v případě, že cizinci nespojí svoji žádost s ustanovením konkrétního advokáta. Argument o bližší vzdálenosti sídla advokáta a pobytu stěžovatele nemůže obstát, jelikož se zastoupením Mgr. Lechovským nejsou spojeny žádné náklady týkající se cestovného, neboť advokát do ZZC Balková dojíždí často a cestovní náklady si nikdy neúčtuje. Vzhledem k tomu, že má stěžovatel k Mgr. Lechovskému vybudovanou důvěru a jeho ustanovení s sebou nenese zbytečné náklady, nebyly dány žádné rozumné důvody pro to, aby mu nebyl ustanoven.

III.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že tato směřuje výhradně do procesního postupu krajského soudu. Proto posouzení důvodnosti a správnosti napadeného usnesení ponechává na úvaze Nejvyššího správního soudu; k dané problematice je k dispozici ustálená judikatura tohoto soudu.

IV.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.
[7] Podstatou kasační stížnosti je nesouhlas stěžovatele s tím, že mu krajský soud ustanovil jiného zástupce z řad advokátů, než kterého on sám navrhoval.

[8] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že se touto problematikou již několikrát zabýval, a to i v souvislosti s návrhem na jmenování Mgr. Lechovského či Mgr. Ing. Backy, kteří působí ve stejné advokátní kanceláři. Odkázat lze na rozsudky čj. 7 As 342/2017-20 a čj. 3 As 171/2016-21. Osmý senát nemá důvod se od závěrů citovaných rozsudků odchýlit, neboť se s nimi posuzovaná věc skutkově shoduje.

[9] Rozšířený senát se v rozsudku čj. 7 Azs 24/2008-141 vyjádřil k podmínkám, za nichž lze vyhovět návrhu na konkrétního zástupce: „*vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem* (...). *Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení (typicky právě v případě žadatelů o mezinárodní ochranu) v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí.*

[10] *Právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce ovšem nepochybně nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (například díky tomu, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti).*

[11] *Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu. Takovými situacemi, kdy nebude vhodné návrhu na ustanovení konkrétního zástupce vyhovět, bude například to, že vzhledem k místu konání soudního řízení či k místu pobytu účastníka řízení by*

komunikace zástupce se soudem, s účastníkem řízení či s jinými osobami narážela na neúměrné obtíže, nebo to, že navrhovaný zástupce je toho času zaneprázdněn poskytováním právní pomoci jiným osobám a není schopen se věci účastníka řízení věnovat s potřebnou péčí. V tomto ohledu je nicméně třeba trvat na tom, že pokud soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit."

[12] Stěžovatel v žádosti o ustanovení zástupce uvedl, že žádá o ustanovení Mgr. Lechovského, neboť od ostatních zajištěných osob ví o kvalitních službách, které jim poskytuje; jmenovaný advokát se navíc zabývá cizineckým a azylovým právem a podílí se na zajištění pomoci v zařízeních pro cizince a s případem byl seznámen. Stěžovatel si naopak nepřál, aby mu byl ustanoven někdo jiný, neboť jak uvedl: „*od dalších cizinců v zařízení vím, že s tím nemají dobré zkušenosti.*" Z návrhu je zřejmé, že stěžovatel požádal o ustanovení Mgr. Lechovského především pro jeho dobrou pověst. Stěžovatelem tvrzená důvěra v advokáta tak vychází pouze z dobré pověsti, kterou požívá Mgr. Lechovský u cizinců v ZZC, nikoli z toho, že by jej např. již dříve zastupoval v jiném řízení, a byl tak lépe obeznámen se situací stěžovatele. V souladu s názorem rozšířeného senátu tento důvod nelze považovat za dostatečně věcně oprávněný. Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud i v rozsudku čj. 7 As 342/2017-20: „*nelze za rozumný a věcně oprávněný důvod návrhu na ustanovení konkrétního zástupce považovat pouze skutečnost, že takový zástupce je všeobecně znám mezi cizinci a těší se mezi nimi vynikající pověsti, protože se v zařízeních pro zajištění cizinců pohybuje a s cizinci se dostává do kontaktu prostřednictvím případného dobrovolného předběžného poradenství.*" Stěžovatel tedy v žádosti neuvedl žádné dostatečně přesvědčivé a věcně oprávněné důvody pro ustanovení Mgr. Lechovského.

[13] Krajský soud nadto shledal existenci okolnosti, která svojí povahou a významem převažuje nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů uvedených účastníkem. Zhodnotil, že se veškeré žádosti o ustanovení zástupce, podávané žalobci zajištěnými v ZZC, týkají pouze advokátů Mgr. Lechovského a Mgr. Ing. Backy. Dospěl proto k závěru, že zde existuje tak závažná okolnost spočívající v nebezpečí monopolizace právních služeb poskytovaných v oblasti cizinecké agendy pouze jedinou advokátní kanceláří, že nyní nemůže vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního advokáta.

[14] Závěr krajského soudu odpovídá judikatuře Nejvyššího správního soudu (viz rozsudky čj. 7 As 342/2017-20, čj. 3 As 171/2016-21 a čj. 9 As 98/2017-24 a usnesení čj. 9 Azs 19/2016-18, čj. 9 Azs 64/2016-21, čj. 9 Azs 111/2016-54, čj. 10 Azs 109/2016-54 a čj. 8 Azs 182/2016-34). V nich soud konstatoval, že samo o sobě nerovnoměrné ustanovování advokátů považuje za natolik závažnou skutečnost ve smyslu citovaného rozsudku rozšířeného senátu, která odůvodňuje ustanovení jiného zástupce. Pokud by totiž byl pouze jediný advokát ustanovován na návrh každého cizince, vedl by takový postup k neakceptovatelné monopolizaci právních služeb poskytovaných *ex offo* v oblasti cizinecké agendy.

[15] Stěžovatel namítl, že soudům nic nebrání, aby ustanovovaly vhodné advokáty v případě, že cizinci v žádosti neuvedou konkrétního advokáta. Krajský soud však poukázal na současný stav, kdy všechny osoby zajištěné v ZZC spojují svůj návrh na ustanovení zástupce s konkrétními advokáty Mgr. Lechovským či Mgr. Ing. Backou. Dle

Nejvyššího správního soudu je současný stav schopen vyvolat odůvodněnou obavu, že by byť přechodně mohlo dojít k monopolizaci právních služeb poskytovaných *ex offo* v cizinecké agendě. Obecná potřeba rovnoměrného zatížení advokátů ustanovovaných v cizineckých věcech je způsobilá převážit nad stěžovatelem uváděnými důvody jeho návrhu.

[16] V daném případě Nejvyšší správní soud rovněž neshledal, že by výběr „náhradního" zástupce za navrženého Mgr. Lechovského byl výsledkem ničím neomezené soudcovské libovůle. Soudy při výběru zástupce v praxi zohledňují zejména dopravní vzdálenost bydliště nebo sídla zástupce od místa pobytu účastníka, jakož i povahu řízení, pro něž je zástupce ustanoven (viz například rozsudek tohoto soudu čj. 4 Ads 67/2013-21). Především je zřejmé, že totožný senát Krajského soudu v Plzni již dříve v jiné věci ustanovil osobě nacházející se v ZZC Balková zástupcem JUDr. Sadílka, a to zejména s ohledem na relativní blízkost (cca 30 km) sídla ustanoveného zástupce (Plasy) ve vztahu k pobytu osoby zastoupené (ZZC Balková). Nejvyšší správní soud tento postup přezkoumal v řízení o kasační stížnosti a v rozsudku čj. 7 As 342/2017-20 jej shledal zákonným a v souladu s uvedenými požadavky judikatury.

[17] Co se týče kasační námitky stěžovatele, kterou zpochybnil argument soudu o bližší vzdálenosti sídla ustanoveného zástupce oproti Mgr. Lechovskému, Nejvyšší správní soud musí podotknout, že se krajský soud touto otázkou nezabýval a uvedený argument v nyní posuzované věci vůbec nevyslovil. Nejvyšší správní soud se proto kasační námitkou dále nezabýval, neboť nesouvisí s napadeným usnesením.

V.

[18] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[19] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

[20] Ustanovenému zástupci stěžovatele Nejvyšší správní soud nepřiznal odměnu za zastupování, neboť z obsahu soudního spisu nevyplývá, že by učinil nějaký úkon, za který náleží odměna podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 26. července 2018

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu